

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10

Για το Εξωτερικό δρ. χρ. 12 1/2

Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τριμηνες (3 δρ. την τριμηνία) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

Τα περασμένα φύλλα του Νουμά πουλιούνται στο γραφείο μας στη διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια 'Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχόδρομου ('Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός υπόγειου Σιδηρόδρομου 'Ομόνοια), στο κιάκι Γιαννοπούλου (Χαυτεία), στα βιβλιοπωλεία 'Εστίας Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των 'Εφημερίδων, στον Πύργο στο βιβλιοπωλείο του κ. Κ. Βαρουξή.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Διαλύεται ή όχι; — Τί θα πούν — 'Ο πολύτιμος καιρός μας! — Το φινάλε.

* ΔΥΟ διάδοδες κυκλοφορούν τούτες τις μέρες. Πώς διαλύεται ο Στρ. Σύνδεσμος και πώς δε διαλύεται. Ποιά από τις δυο είναι αληθινή, δεν ξέρουμε. Τουτό μόνο ξέρουμε πως η πρώτη διάδοση θα βγήκε από κείνους που χουνε συφέρο να διαλυθεί ο Σύνδεσμος, και η δεύτερη από κείνους που χουνε συφέρο να μη διαλυθεί.

Γιατί όπως όλα στον τόπο μας, έτσι κι ο Στρ. Σύνδεσμος σιγά σιγά δεν μπορούσε παρά να ξεπέσει σε ζήτημα προσωπικό για νάν το μεταχειριστεί ο ένας κι ο άλλος ανάλογα με τις ιδιαίτερες δουλίτσες του. 'Υπάρχουν σήμερα πολλοί τριγύρω μας που στρέγουν και βλογούνε τη σημερινή κατάσταση για να κερδίσουν τον πόντο τους και υπάρχουν κι άλλοι που λαχταρούν να ξαναγυρίσουν τα πράματα στην πρώτη τους, την παλιά κατάσταση, για να ξαναρχίσουν να κολοασταίνουν, καθώς πρώτα.

Κι ανάμεσα στα δυο αυτά συφεροντολογικά στρατόπεδα στέκεται ο μεγάλος ο κηφήνας, ο Λαός, που, έτσι αμόρφωτος κι αηώτιστος καθώς είναι, χάρητι ανεξέταστα ό,τι του δόσουνε και ξεμουρλαίνεται σήμερα με τούτη τη γνώμη, για να ξεμουρλαθεί αύριο με την αντίθετη.

Μόνο μια Κοινή Γνώμη, μορφωμένη και φωτισμένη, θα μας εδειχνε σήμερα το δρόμο που μας συφέρενε να κολοουθήσουμε. Μα ποιός φρόντισε ποτέ να μορφώσει στον τόπο μας μια τέτια Κοινή Γνώμη; Που τους συφέρενε;

*

ΩΣΤΟΣΟ, ή ρωτάτε και τη δική μας τη γνώμη, πρέπει να ζήσει ακόμα για λίγο καιρό ο περίφημος αυτός «Σύνδεσμος», και μ' όλη άκμα τα ψεγάδια που μπορεί να έχει.

Και πρέπει να ζήσει, όχι μονάχα γιατί τίποτα ακόμα σημαντικό δεν έγινε στον τόπο μας που να δικαιολογήσει την ψευτοπανάσταση που κάμαμε, μα και για έναν άλλο σημαντικότερο λόγο που αναφέρνεται χμεσώτερη στο στρατό. Δηλ. ή δικλυσή: σήμερα ή Σύνδεσμος, θάχει το δικαίωμα να πει ή καθένας πως; άλλο λόγο δεν είχε ή λεγόμενη επανάσταση του περασμένου Τριμηνητή προά να διώξει τους Πρίγκηπες από το στρατό και να μας σκαρώσει έφτά καινούριους στρατηγούς.

Και τότε, ήλοιμονο, το «'Ανάγκη ειλικρινείας» θάρχηνησει να συζητούμε σταούς δρόμους και να ζητοπίσει το «Πάρε πόδι!»

*

Η ΙΔΕΑ της 'Εθνοσυνέλεψης δε φαίνεται να ναυάγησε ολοσδιολοι. 'Ακόμα συζητείται στον τόπο κι ακόμα, λένε, υπάρχουν ήλπίδες νάν τη δούμε και καλύτερη γρήγορα. Το περίεργο είναι και τούτο: πως πολλοί ενώ από τη μια μεριά τη θέλουν την 'Εθνοσυνέλεψη, από την άλλη φοβούνται πως θα χάνουμε πολύτιμο καιρό με δούτηνε, σήμερα μάλιστα που και δευτερόλεπτο δεν πρέπει να φέρνουμε να χάνεται δίχως να γίνεται δουλιά.

Στα 1886—για να θυμηθούμε λίγο και την ιστορία—ότα μια φημερίδα 'Αθηναϊκή, ή «Χρόνος των 'Αθηνών» του κ. Δούνη, είχε σκαώσει για σηκία του πολιτική την 'Εθνοσυνέλεψη και ρωτούσε κάθε μέρα στερεούτυπα «'Εχομεν ανάγκην ήθνικής συνελύσεως;», άλλοι κορόδευαν τον κ. Δούνη κι άλλοι του λέγανε σοβαρά πως μπορεί να χάνουμε μια τέτια ανάγκη, μα δεν έχουμε και καιρό να χάνουμε σε άγνοες συζητήσεις.

Είδατε πως σοβαρή δουλιά έγινε μέσα στα είκοσιτέσσερα (24) χρόνια που πέρασαν από τότε. Φοβούμαστε μήπως ή ίδια σοβαρή δουλιά γίνει κ' ίσαμε τα 1934.

*

ΚΑΙ ύστερ' απ' όλη αυτά, μαθεύτηκε ξαφνικά την Πέμπτη πως ή Κυβέρνηση μας έφινε χρόνια και πως θα σκυματιστεί ήλλη Κυβέρνηση, ύπερσιακή, για να φέρει την 'Εθνοσυνέλεψη.

Τό άπείτησε, λένε, τούτο ή Στρ. Σύνδεσμος. 'Αρα ή Στρ. Σύνδεσμος ζει και βασιλεύει, ήρα ή επανάσταση ξακολουθεί, ήρα κανείς δεν μπορεί να ξέρει τί θα γεννήσ' ή αύριανή και σε τί νερά θ' άρμενίσουμε.

ΓΚΡΕΜΟΣ

«'Ω λαχταρόπλαστε γερεμέ, με τ' άνοιγμένα στήθια
Τά σκοτεινά κι ανήματα και τα κρυφά νερά
Που βράζουνε άνίδωτα στα μυστικά σου βύθια
Σάν λάμιας στοιχειογέννητης άχόρταγη καρδιά,

Ποιά μοίρα σ' έλυπήθηκε και γίνηκε το θάμμα
Μέσα σου ώριο λούλουδο να γεννηθής δειλό;
Κρυφή ποιά μοίρα ταίριασε τρέμο και φως άντάμα,
Κόλαση και χαμόγελο, χαμόγελο γλυκό;

Θά ζήση τάχα να χαρή, τάχα θά μεγαλώση
Νά σου σκορπίση σπλαχνικά και μισροδιά και φως;
'Η θά το πνίξη ή σκοτεινά, ή τρέμος θά το λυώση
και παγωμένος θά σβυστή στα βάθια σου ή άνθος;..

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

ΤΑ ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ ΤΟΥ 'ΝΟΥΜΑ,

Τό περασμένο Σαβατόβραδο γιομάτο πάλη, καθώς πάντα, τό γραφείο του «Νουμά». 'Ο συνάδερος κ. Κουντουράς (Μίλιος Δέσσης) μας διάβασε τό δραματάκι του «'Ο άρρωστος» που τάκουσε με με προσοχή και στο τέλος είπαμε ή καθένας, έτσι πρόχειρα και φιλικά, την κρισούλα μας. 'Ο κ. Κωστής Παλαμάς, μιλώντας μας για τό δραματάκι που διβήστηκε, πλάτυνε την κουβέντα του και μας μίλησε γενικώτερα για τό δράμα και για τό θέατρο. 'Η κουβέντα του Πουητή μας έφινε μια διαλεχτή πνευματική απόλαψη.

Τώρα καρτερούμε τους νέους μας. 'Οποιος έχει τίποτα να μας διαβάσει, ποιήμα, δήγημα κτλ. ή ερχεται λεύτερα τα Σαβατόβραδα στα γραφεία του «Νουμά» να μας τό διαβάσει. Θά προτείνομε και κάτι άλλο: Οι νέοι που στέλνουνε στο «Νουμά» κάτι για τύπωμα, καλύτερα να μας τό φέρουν οι ίδιοι τα Σαβατόβραδα και να μας τό διαβάσουν. Οι πολλοί πάντα κρίνουν καλύτερα από τον ένανε.

*'Ωστόσο κείνο που πρέπει δικι μας να καλοχωνένομε είναι πως τα «Σαβατόβραδα του Νουμά» δεν έχουν τον τύπο «φιλολογικής διάλεξης» που ή «φιλικής συντροφιάς» όπου μπορεί ή καθένας να διαβάσει, να κουβεντιάσει, ακόμα και να χαμουρηθεί—όπως στα παλιά τα χρόνια, πάνου στο γραφείο

και τό πονεμένο γέλιο φάνηκε σαν άλάκκισος λυγμός.

— Σώπα, 'Ορέστη μου, μή λές τέτοια λόγια.. Σώπα..

Πηγαίνανε κάτω από τα δέντρα και του άγκάλιασε τη μέση και του μιλούσε σιγά σιγά. Και περπατούσανε κ' οι δυο κουρασμένοι.

— Βλέπεις, Χρυσούλα, όταν δε κανείς έσο κατάστηθα την αληθινή ζωή μέσα στο δάσος, στον ήλιο, στα βουνά, δεν μπορεί προά ν' άηθείαση τη ζωή των ανθρώπων και ανθρωπάκων, για τα ταπεινά τους όνειρα και τις φασουλιστικές φιλοδοξίες. Τό να γενείς πλούσιος, ύπευργός, μεγάλος, τό να παθάνεις δυο ώρες ή είκοσι χρόνια πρωτότερα ή ύστερότερα, όλα αυτά, σπουδαιότατα για τους έπιπόλαιους, τί σημασία έχουνε για ένα μέτωπο που έννοει και σκέζεται; Και για αυτό όταν μ' έρωτοπών, πότε για ήξετάσεις; κ' έγώ άποκρίνομαι σοβαρότατος (πως μπορεί πως μπορώ και δε με συνεπαίρνουν ξάφνου τα κλάματα τα κωμικά ή τα σπαραχτικώτατα γέλια μέσα στη μέση του δρόμου!), χαμογελώ με τό τάμ! τάμ! αυτό, που παίζουμε τ' άδεια νταούλια της «πραχτικής» ζωής, θέλοντας να πνίξουν τάχατε τό αιώσιο σιγαλινό μυρολό; της αγιάτρευτης

ψυχής μου..

Κι ή 'Ορέστης χωρίς να τό θέλει, χωρίς να προφτάσει να κρατηθεί, έξέσπασε σε γέλιο τρομαχτικό. 'Η Χρυσούλα φοβισμένη στράφηκε..

— 'Ορέστη! τί έχεις; τί έχεις;
Αυτές τις μέρες ή 'Ορέστης τη φρόδιζε με την άφρημαδά του και τα γέλια του τα ξαφνικά..

— Τί έχεις; τί έχεις, αγάπη μου;
— Τίποτα, Χρυσούλα, τίποτα.. Κάτι θυμήθηκα άστείο.. Θυμάσαι τό στίχο του 'Ερωτόκριτου

«Ποιά στρατά να κρατεί κανείς; και ποιάν όδδ να πάρει;» 'Ε, δεν είναι άστείο; γιατί δε γελάς; Μα είναι άστείο, γιατί δε γελάς;

— Σώπα! σώπα!
(«'Ω! πότε να φτάσομε σπίτι! πότε να φτάσομε σπίτι!»)

Δέ μιλήσανε πιά. Μπήκανε στο βκποράκι και γυρίζανε πίσω..

Μια για ήρθε και κάθισε άπέναντι της Χρυσούλας. Ζαρωμένη, άγρια, με μουστάκια δισύτρητου έφίθου και με χέρια μαύρα ψημένα στον ήλιο και στις πλύσεις. Κι από τα ξεροδάχτυλα αυτά ή Χρυσούλα έβλεπε δυο όμορφώτατα ρόδα να προβαίνουνε σε κάθε άναπνοή της γριάς τρέμανε, λές και φοβότανε, σε δυο παιδάκια, σαν τις δυο άρχνές στα χέρια της γριάς Φροσάρ. 'Η Χρυσούλα τα λυπήθηκε, ή καρδιά της πόνεσε και χαμήλωσε στην 'Ορέστη και τον παρακάλεσε να της τ' άγοράσει..

— Εύχαριστως, παιδί μου, είπε στον 'Ορέστη ή γριά. Τά θέτε για την άρρωστη; Κ' έδειξε τη Χρυσούλα.

Κι αυτή δεν άκουσε τίποτα. Πήρε χαρούμενη τα ρόδα, τύλιξε τα λίκια τους στο μεταξωτό της μαντηλάκι και χαμήλωσε λίγο τό κεφάλι στη γριά για να την εύχαριστήσει. Κ' ή γριά κωμικότατη έσκυψε τον κορμό της έλο, κρατώντας δυνατά με τα βρώμικα χέρια της τα γόνατά της κι άνοιξε τό στόμα της και φανήκανε τα γούλα της με δυο άπαμεινάκια ακόμα σάπια δόντια και για ν' άποδώσει τό χαιρετισμό της Χρυσούλας, χαμογέλασε (—σπήλιος μαύρος κι ακάθαρτος τό στόμα της με δυο άσπρονκίτρινες πέτρες στην είσοδο).

(—'Ω! πότε να φτάσομε σπίτι! πότε να φτάσομε σπίτι!)

'Ολη τη νύχτα δεν έκλεισε μάτι ή Χρυσούλα.

της οδοῦ Οικοδόμου, ταχτικά κάθε Σαβατόβραδο, δυὸ φίλοι διαλεχτοί, ὁ Ἀποστολόκης καὶ ὁ Χαβέλας (καλὴ τους ὥρα!) ἐσαγονιαζόντουσαν ἀπὸ τὸ χασμουρητό.

ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΤΑ ΜΠΑΚΑΛΟΠΟΥΛΑ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Οἱ ἄσπροι δούλοι σηκώσανε προχτές κεφάλι κα' εἶδαμε ὅλοι μας τὸ πιὸ παράξενο καὶ ἀπίστευτο, μιὰ διαδήλωση ἀπὸ πεντακόσια μπακαλόπουλα νὰ περνᾶνε τοὺς δρόμους. Καθένας μπόρεῖ νὰ νοιώσῃ τί σημασία ἔχει αὐτὸ γιὰ τὸν τόπο μας, πού ἴσαμε προχτές ἀκούγαμε σοσιαλιστὴ καὶ τότε φεύγαμε, ὅπως φεύγει ὁ διάολος τὸ λιβάδι. Μολταῦτα ἕνας νόμος ἀνθρωπίνος ἔρχεται νὰ μᾶς δώσῃ τὸ μεγάλο μάθημα καὶ νὰ κἀνῃ τοὺς λίγους ἀπιστοὺς νὰ πιστεύουνε, πὼς ὁ σοσιαλισμὸς γενιέται ἀπομοναχὸς τοῦ μέσα στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, πὼς δὲν εἶναι καμιά ἀρεσση, ὅπως θέλουνε νὰ τήνε πῶνε μερικοί, μὰ τὸ ἴδιο πράμα μὲ τὴ λευτεριά, κατὶ τί, πού χωρὶς αὐτὸ, δὲ θάτανε σωστὸ νὰ δεχόμεστε πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι σὰ βσιλιάς μέσα στοὺς κόσμους. Κι ὁ ἴδιος νόμος ἔρχεται ἀκόμα νὰ πιστομώσῃ καθένα πού μᾶς ξορκίζει νὰ μὴ φωνάζουμε, νὰ μὴ κηρύττουμε τὸ σοσιαλισμὸ στὴν Ἑλλάδα, γιὰτί λέει ὁ τόπος μας δὲν τὰ σηκώνει τέτοια πράματα καὶ γιὰτί θαρροῦνε πὼς δὲν εἶναι καὶ ἀνάγκη νὰ γίνεταί τέτοιο κήρυγμα, γιὰτί κατὰ τὴ γνώμη τοῦ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει. Σὰ νᾶναι, κατὰλαδες, ὁ σοσιαλισμὸς Κινέζικη κολοκυθιά, πού δὲ φυτρᾶνει κάτου ἀπ' τὸν Ἑλληνικὸ οὐρανὸ καὶ σὰ νὰ μὴν ἔχουμε δῶ πέρα κεφάλαιο τὴ μιὰ μεριά κα' ἐργάτη τὴν ἄλλη. Τί νὰ λένε τῶρα πού βλέπουμε φῶς φανᾶν πὼς πέσαν ὄξω; Μόλις ψηφίστηκε ἡ Κυριακὴ ἀργία καὶ ὁ νόμος ἔδωκε τὸ δικαίωμα στὰ μπακαλόπουλα νὰ βγαίνουν τρεῖς ὥρες τὴ βδομάδα νὰ πάρουν ἀγέρα, οἱ μπακαλόπαιδες σηκωθήκανε στὸ ποδᾶρι καὶ ἄν εἴτανε τοῦ χεριοῦ τους θὰν τὸν χαλούσανε τὸ νόμο. Τοὺς πείραξε, βλέπετε, στὰ νεῦρα, τοὺς πείραξε στὴν κοιλιά, πῶναι θωρακισμένη μὲ τέσσαρα δάχτυλα ξίγκι, νὰ βλέπουνε τοὺς δούλους τους, πού τοὺς εἶχανε σκλάβους ὡς τὰ τῶρα, νὰ βγαίνουνε κάθε Κυριακὴ, σὰν καὶ αὐτοὺς, λιγάκι πε-

ρίπατο. Ὡς τὰ τῶρα τοὺς εἶχανε 365 μέρες καὶ ἄλλες τόσες νύχτες νὰ δουλεύουνε σὰ σκυλιὰ γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί, νὰ δουλεύουνε γιὰ νὰ φτεῖνουνε τᾶφεντικά τους σπιτικά καὶ λεφτὰ καὶ πιάνν γιὰ τίς θυγατέρες τους καὶ πούφις γιὰ τίς γυναῖκες τους. Μολταῦτα δὲν μποροῦνε νὰ βραστάξουνε πὼς τὰ παιδιὰ αὐτὰ θὰ παίρνουνε λίγες ὥρες τὴ βδομάδα ἀγέρα, καὶ στενοχωριοῦνται χωρὶς νὰ ζημιῶνουνται καὶ θὰ σκάσῃνε. Μπακαλόπαιδες! Γιὰτί στενοχωριοῦνται σὰ δὲ ζημιῶνουνται; Γιὰτί τὸ κεφάλαιο τὸ ἄτιμο, καθὼς στέκει καὶ πολιτεύεται σήμερ, θαρρεῖ πὼς κρατᾶει τὸν πάπα ἔντὸς τὰ γένεια καὶ θέλει πάντα τὸν ἐργάτη νὰ τοῦ κἀνει τεμενάδες. Καὶ ξέρετε τί κάνουνε οἱ μπακαλόπαιδες; Φροντίζουνε νὰ χαλκώσουνε τὸ νόμο καὶ κλειδῶναι τὰ μέσα παιδιὰ μέσα στὰ μπακαλόπαιδες τὴν Κυριακὴ, γιὰ νὰ μὴ διαφταροῦνε, λέει! Πάρτε το σῆς τῶρα καὶ κοπανίστε μας πὼς φροντίζουνε γιὰ τὴν ἡθικὴ τοῦς. Ὡσαὶ θάτανε μὰ τὴν ἀλήθεια νὰ πιστεύουμε πὼς ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τοὺς θέλουνε σκλάβους; καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη τοὺς δίνουνε μαθήματα ἡθικά. Λίγο ἀκόμα θὰ γράψουνε καὶ χρηστομάθειες: «Ἡ ἀργία μὴτηρ πάσης κακί εἰς...καὶ τὴν κακί τοῦς μέρα».

Ἄς λένε λοιπὸν καμπόσοι πὼς δὲν εἶναι ζήτημα στὴν Ἑλλάδα εἶναι καὶ πράσινα. Καὶ μάλιστα τὰ μπακαλόπουλα τοὺς μαθίνουμε καὶ τὸ ἄλλο. Πὼς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κἀνῃ στὸν ἄλλον μαθηματὰ σοσιαλισμοῦ. Ἀπὸ ἑπτὰ χρονῶνε πουλούσανε σαρδέλλες καὶ ρέγκες, κλεισμένοι στὰ ὑπόγεια καὶ στὶς σοφίτες καὶ δὲν ἀκούσανε τέτοιες κουβέντες, μὰ οὔτε καὶ φημερίδες διαβάσανε ποτὲς τους. Μὰ τὴν ὥρα πού ἡ πολιτεία ἤρθε καὶ τοὺς ἔσπασε τίς ἀλυσίδες τῆς σκλαβιάς, εὐτὺς σκηρπίσανε στοὺς δρόμους καὶ φωνάζανε τὸ δικίον τους.

Ὁ σοσιαλισμὸς δὲν εἶναι ἀρεσση. Εἶναι ἡ ἀληθινὴ θρησκεία τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ Ἑυρωπαϊοῦ καὶ τοῦ Κινέζου, τοῦ Ἀσιατικοῦ καὶ τοῦ Ρούτου, τοῦ Ἀμερικάνου καὶ τοῦ Ἰντοῦ, καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλους τοῦ Ἑλληνα.

Ἀθήνα, 11 Γενάρη 1910.

ΓΕΩΡΓ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΓΛΑΚΗΣ

ΤΙ ΘΑ ΠΗ «ΑΓΝΩΩ»;

Φίλε «Νουμᾶ»,

Παλιὰ δουλιὰ τῆς γλώσσας καὶ οὔτε πού χρειάζονται κουβέντες, μιὰ πού εἶναι βσιλίτσα, μ' ὅλο

πού πολλοὶ στενοκέφαλοι κάνουνε πὼς δὲν κατὰλαβαίνουνε τὴ γλώσσα «τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Νουμᾶ», καθὼς λένε τὴ γλώσσα μας τὴ ζωντανὴ καὶ τὴν ἀκέρια· ἔτσι ὅμως γιὰ νὰ γελάστε θὰ σᾶ: γράψω μιὰ κουβεντούλα, ἔν, βέβαια, τ' ἀρέσει καὶ τοῦ Νουμᾶ, καὶ τὴ δημοσιέψῃ σὲ μιὰ γωνίτσα του, γιὰ νὰ γελάστε, μὰ καὶ γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ καμπόσους καὶ πρῶτα τὸν πατέρα μου, πού τὸ πήρανε γιὰ λῦσο νὰ μοῦ μπαίνουνε στὴ μύτη γιὰτί ἀκολουθᾶω, λέει, ἀποπίσω τοὺς μαλλιαροὺς, χωρὶς νὰ καταλαβαίνουνε πὼς μ' αὐτὸ τ' ὄνομα πού μοῦ δίνουνε, μὲ κάνουνε περὶφρηνη, ἀφοῦ μαλλιαροὶ εἶναι ὁ Ψυχάρης, ὁ Πάλλης, ὁ Παλαμάς, ὁ Νουμᾶς καὶ τόσοι ἄλλοι.

Χτες ὁ ἀδερφίς μου πού εἶναι μνηστήρ τοῦ δημοτικοῦ σχολειοῦ, μπύζατος μπύζατος ἤρθε ἀπὸ τὸ σχολεῖο κα' ἔκατσε χωρὶς νὰ μιλήσῃ.

— Ἐ! κατὶ σκεφτικός, Γιώργο, τί τρέχει;

Χωρὶς νὰ μοῦ πῇ τίποτε, γύρισε στὸν πατέρα πουργραφε καὶ τὸν ἐρώτησε, μὲ τὴν κατσουλίστικη φωνούλα του:

— Τί θὰ πῇ, μπυμπυ, ἀνοῶ; Ἐνὰ παιδί δὲν τὸ ἤξερε κα' ἐκόντεψε νὰ τὸ βραδέτῃ ὁ δάσκαλος· ἐγὼ τ' ἀκούσα, ἀλλὰ δὲν τὸ θυμᾶμαι πὲς μου το, νὰν τὸ γράψω, σὰν μ' ἐρωτήσῃ νὰν τοῦ τὸ εἰπῶ.

Δὲ χρειάζόντανε καὶ περτότερα γιὰ νὰ σκασω ἀπὸ τὰ γέλια καὶ γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ τὸν πατέρα μου.

— Νᾶ, Γιώργο, τί νὰ πῇ; ἄν σ' ἐρωτήσῃ κα' ἐσένα ὁ δάσκαλος τί θὰ πῇ ἀνοῶ, νὰν τοῦ πῇ, θὰ πῇ ὅτι δὲν ξέρεις τί κάνουνε καὶ τί δασκαλεύεις καὶ μᾶς βυζαίνεις μὲ γάλα πού δὲ μᾶς θρέφει, ἀλλὰ μᾶς ἀρμέγει ἄδικα τὸ μυκλὸ καὶ τὸ λιγοστεύει.

Αὐτὸ ἔφτανε γιὰ νὰ πάρῃ φωτὶς ὁ πατέρας μου καὶ νὰ κάνουνε ἓναν ἀπὸ τοὺς καθημερινούς μας καυγαδάκος κα' ἔχουμε τυχερὰ τέτοιους καυγαδάκος, φτάνει νὰ τοὺς διαβάσω κανένα τραγουδάκι μου, γιὰ νὰ μοῦ φωνάξῃ πὼς δὲν κατὰλαβαίνει τίποτε ἀπὸ τὴ γλώσσα πού φτιάσανε καὶ μᾶς μαθαίνουνε κα' ἐμᾶς καὶ πὼς δὲν τὴν καταλαβαίνει. Ἐδῶ εἶναι πού μὲ πιάνουνε τὰ νεῦρα μου κα' ἐμένα· μὰ τί ὀργή, δὲ γεννηθήκανε στὴν Ἑλλάδα καμπόσοι ἄνθρωποι, πού, σὰν τὸν πατέρα μου, δὲν καταλαβαίνουνε τὴ γλώσσα πού φτιάσανε; Ἀλλὰ τῶρα βλέπω πὼς δὲ φταῖνε αὐτοί, μὰ τὰ σχολεῖα καὶ οἱ δασκάλοι πού τοὺς βυζαίνουν μὲ τὸ ρογοθύζι, τὸ δασκαλικὸ τους λεξικό, καὶ τοὺς κάνουνε μαλλιαρὰ κουβάρια τὸ μυ-

λοῦνε φιδισμένα.

Τινάχτηκε ἀπάνω ἡ Χρυσούλα, ἡ μεγάλη τῆς μενεξεδένια νυχτικὴ μὲ τίς φαριδιές ταντελες ἔπεσε γρήγορα καὶ σκέπασε τὰ πόδια τῆς τ' ἀδυνατισμένα, τὰ χλωμά, τὰ τρεμάμενα.

Γλίστηρε κάτω κα' ἔκκεσε ἓνα βήμα ἀπάνω στὸ πάτημα τοῦ κρεβατιοῦ, τὸ κεφάλι τῆς γύριζε ζαλισμένο, ὅλα γύρω τῆς χορεύανε, ἔκκεσε καὶ ἄλλο βήμα καὶ σκόνταψε ἀπὸ τὸ χαλὶ καὶ ἀπὸ τριγὰ νὰ πέσει. Στάθηκε. Ἐπειτα πάλι ἔκκεσε ἀγέλια, ἀγάλια, νὰ σέρνεται πρὸς τὸ μεγάλο καθρέφτη, χωρὶς νὰ ξέρει γιὰτί. Ἐβλεπε τὰ μαλλιάκα τῆς καὶ ἄρχισε νὰ ξεκουμπώνει τὴ ρόμπα τῆς, τὰ χέρια τῆς εἶσανε κουρκαμένα, πινούσανε στὸ μέρος τοῦ σφυγμοῦ καὶ σ' ἀκροδάχτυλα. Εἶχαν ἐξαντληθῆ καὶ σωρεῖσθη ἀπάνω στὴν πολυθρόνα, μπροστὰ στὸν καθρέφτη. Δὲν μποροῦσε νὰ κερφεῖ τίποτε, τίποτα. Ἐλεγε μόνο χωρὶς νὰ νοιώθῃ τί λέει:

— Θέ μου! Θέ μου!

Μιὰ στιγμή, σὰ νὰ θυμήθηκε, σηκώθηκε καὶ βιστικὴ σὰ νὰ φοβότανε μὴν τὴν ἀρῆσει ἡ δύναμή τῆς, πέταξε κάτω τὴ ρόμπα κα' ὑψώθηκε μπροστὰ στὸν καθρέφτη γυμνὸ τὸ σῶμα τῆς ὅλο. Μαρκμῖνο, ἀδύναμο, σπασμένο.

Μιὰ δύσπνοια ἐμπόδιζε τὴν ἀναπνοὴ τῆς νὰ βγεῖ καὶ πάντα μιὰ σουβλιὰ τρυπούσε τὸ πλευρὸ τῆς. Ὀληνύχτα κοντὰ τῆς ὁ Ὁρέστης δὲν κοιμήθηκε. Κι ὅταν τὸ πρωῖ, ἔφερε τὸ γιὰτρὸ καὶ τήνε στηθασκόπησε, τότε κύταξε ἀνήσυχος ὁ Ὁρέστης, μὰ δὲν εἶπε τίποτα—διάταξε μόνο νὰ παίρνει γάλα κα' ἔγραψε μιὰ συνταγή.

Ἡ Χρυσούλα ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι μὲ τὸ κεφάλι ἀνσηκωμένο, τινάζονταν ἀπὸ τὸν πυρετό. Τὰ μάτια τῆς γυαλιζάνε, τὸ ἀριστερὸ τῆς μάγουλο εἶτανε κατακόκκινο κα' ἔκαιε, κα' ἡ ἀναπνοὴ τῆς δύσκολη, συχνή, διακοφτόταν ἀπὸ καρδιοσφάχτη βήχα, στεγνὸ, χωρὶς καθόλου σάλιο. Ὅλο τῆς τὸ σῶμα ἔκαιε κατὰξερὸ καὶ διψασμένο.

— Θέ μου! τί μαρτύριο! τί μαρτύριο!

Τὸ βράδι ἐκείνης τῆς μέρας, κατὰ τίς ἔξη, ἐνοίωσε ἡ Χρυσούλα πὼς μπαίνει στὸ θάνατο. Ἐμπαινε στὸ θάνατο, ὅπως μπαίνουμε στὰ μεγάλα δάση, τὴ νύχτα, κα' εἴμαστε μόνοι καὶ δὲν ἔχει φεγγάρι. Μαζεύτηκε στὴν ἀκρὴ τοῦ κρεβατιοῦ, σὰ νὰ θέλε κενεὶς νὰ τὴν ἀρπάσει, κα' ἔτρεμε. Πνιγότανε. Καὶ

ρήχτηκε πάλι μπροστὰ καὶ ἀνοῖξε τίς κουρτίνες καὶ κύταξε ἀπέναντί τῆς τὸ παράθυρο, λές κα' ἤθελε νὰ πηδήσει, νὰ τοῦ ξεφύγει, νὰ μὴν τὴν προφτάσει. Τὰ γόνατά τῆς λύσανε, ἀνήμπορα. Καὶ τὰ μάτια τῆς μεγλωμένα ἀπὸ τὸν τρόμο κυτάνε ἀκίνητα.

— Ἄ! στὸ κρεβάτι θὰ μὲ προφτάσει! Στὸ κρεβάτι!

Ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὸ παράθυρο φινότανε γαλάζιος κα' ἤσυχος—τὸ δεῖλι ἔσταζε ἀπὸ τίς στέγες τῶν ἀπέναντι σπιτιῶν καὶ χυνότανε σὰ χρυσάφι ἀναλυτὸ κα' ἔγλυψε τοὺς μεγάλους τοίχους καὶ τὰ πιὸ πρόστυχα τζάμια τῶν σπιτιῶν στραφταλλίζανε σὰ μπριλάντια πελώρια.

Ταρχυμένη ἡ Χρυσούλα κρατιούνταν ἀπὸ τὰ σίδηρα τοῦ κρεβατιοῦ καὶ ἄπλωνε τὸ λαιμὸ τῆς καὶ τὸ κορμὶ τῆς καὶ κύταζε.

— Πόσο εἶναι ὄμορφο! Πόσο εἶναι ὄμορφο!

Κ' εὐτὺς θυμήθηκε. Ἐνας σπασμὸς ἔσεισε τὸ κορμὶ τῆς.

— Νὰ πεθάνει! Αὐτὴ νὰ πεθάνει!

Τὰ χέρια τῆς, οἱ ἄρμοι τῆς, τὰ νεῦρα τῆς, ὅλα παρκαλύσανε καὶ τρέμανε. Ἐτσι θὰ τρέμουνε καὶ τὰ φύλλα τῆς λεύκας σὰ θυμηθῶνε ξάφνου τὸ ἀστροπελέκι καὶ σιμώνουνε τὸ ἓνα στὸ ἄλλο καὶ μι-